

# แหล่งศิลปกรรมคัมภีร์และวัดท่าสูง

ศศ. แอบ ขามทอง

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช



## แหล่งศิลปกรรม โบราณสถานวัดคัมภีร์

แหล่งศิลปกรรมโบราณสถานวัดคัมภีร์ เป็นวัดร้างอยู่ในบริเวณที่ตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ หมู่ที่ ๖ ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

เส้นทางคมนาคม (การเข้าถึง) ใช้เส้นทางจากอำเภอท่าศาลา ใช้เส้นทาง ทางหลวงหมายเลข ๔๑๔๐ ท่าศาลา-นบพิตำ ระยะทางประมาณ ๖ กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายอีก ๓,๕๐๐ เมตร ก็ถึงบริเวณป่ายางอันเป็นที่ตั้งของโบราณสถานวัดคัมภีร์(ร้าง)

สภาพภูมิประเทศโดยรอบบริเวณของแหล่งศิลปกรรมโบราณสถานวัดคัมภีร์(ร้าง) จะเป็นที่ราบรอบๆ บริเวณโบราณสถานเป็นสวนยางรอบทุกด้าน ส่วนทางรอบนอกออกไปเป็นที่ราบโล่งมีต้นยางใหญ่อยู่บางแห่ง

### ลักษณะเศรษฐกิจและสังคมแหล่งศิลปกรรม

ประชากรโดยรอบบริเวณของแหล่งศิลปกรรมแห่งนี้ ประชากรอาศัยอยู่เบาบางกระจัดกระจายอยู่ทั่วบริเวณ อันเนื่องมาจากบริเวณแถบนี้เป็นป่าสวนแห่งชาติ ประชาชนที่อาศัยอยู่มีทั้งประชาชนที่อพยพเข้าไป และประชาชนในท้องถิ่นแถวนั้น ด้านเศรษฐกิจ อาชีพของประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์

## ลักษณะของแหล่งศิลปกรรมแหล่งโบราณคดี วัดตุ้มปิ้ง(ร้าง)

ลักษณะของแหล่งศิลปกรรมประกอบด้วย โบราณสถาน ๓ เนิน เนินโบราณแห่งแรกเป็น เนินโบราณสถาน que พบที่ด้านล่างของเทวรูป(วิษณุ) เป็นซากโบราณสถานรูปสี่เหลี่ยมมุมมนขนาดกว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สูงจากพื้นดินโดยรอบราว ๑.๕๐ เมตร ทางทิศตะวันตกของเนินยังคงปรากฏเป็นแนว หิ้งของโบราณสถาน เป็นที่ขุดพบองค์เทวรูปด้วย ลักษณะการก่ออิฐของผนังเป็นการเรียงอิฐแบบ ค้ำยาวและต่อด้วยค้ำสั้น ๒ ก้อน สลับกันไปเรื่อยๆ โดยรอบของเนิน โบราณสถานเนินแรกนี้มีแนวกำแพง ปั้นกำแพงอิฐ กว้างราว ๓ เมตร สูง ๑ เมตร เป็นกำแพง รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ ๒๕ เมตร ถัดจากเนิน โบราณสถานเนินแรกไปทางด้านทิศเหนือ ๑ เมตร ปีนเนินโบราณสถานเนินที่ ๒ ลักษณะของเนิน ปีนโบราณสถานรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมมน วางตัวใน แนวทางทิศตะวันออกไปตะวันตก ขนาดกว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๖.๕ เมตร สูงจากพื้นประมาณ ๒ เมตร บนเนินกระจัดกระจายไปด้วยเศษอิฐ เนินโบราณ-สถานนี้ล้อมรอบด้วยกำแพงอิฐเช่นกัน แนวกำแพงยาว ประมาณ ๒๕ เมตร กว้าง ๑๘ เมตร ถัดจากเนิน โบราณสถานเนินที่ ๒ ไปทางทิศตะวันตก ๖ เมตร ปีนเนินโบราณสถานเนินที่ ๓ ลักษณะเป็นเนินรูป สี่เหลี่ยมผืนผ้าค่อนข้างมน ขนาดกว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๕.๕ เมตร สูงประมาณ ๒.๕ เมตร วางตัวในแนวยาว ทางทิศเหนือ-ใต้ บนเนินปรากฏเศษอิฐกระจัดกระจาย คุยทั่วไป เนินโบราณแห่งที่ ๓ ก็มีกำแพงอิฐที่ ล้อมรอบเช่นกัน ขนาดกว้าง ๒๑ เมตร ยาว ๔๐ เมตร คุยสรุปแล้ว กำแพงที่ล้อมรอบเนินโบราณสถาน ั้ง ๓ แห่ง มีความกว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๔๕ เมตร ัดไปทางทิศตะวันออกห่างจากแนวกำแพงอิฐ ๑ เมตร สระน้ำโบราณรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ๒ สระ ขนาดกว้าง



พระวิษณุ พบที่แหล่งศิลปกรรมวัดตุ้มปิ้ง(ร้าง) ปัจจุบันจัดแสดงที่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

๑๒ เมตร ยาว ๖๐ เมตร ลึกประมาณ ๒-๓ เมตร ระหว่างสระน้ำ ทั้งสอง มีคันดินขนาดกว้าง ๕ เมตร กันสระน้ำทั้งสองโดยตลอด

แหล่งศิลปกรรมแหล่ง โบราณคดีวัดตุ้มปิ้ง (ร้าง) จึงน่าจะมีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔ ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๕

## หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ที่พบ ณ แหล่งศิลปกรรมวัดตุ้มปิ้ง

๑. เทวรูป (พระวิษณุ) ทำจากหินทราย ขนาด สูงจากพระบาทถึงบนพระองค์ ๖๒ เซนติเมตร กว้าง ๒๓ เซนติเมตร ได้พระบาทมีเศียรสี่เหลี่ยมสอบลงยาว ๑๕ เซนติเมตร สำหรับยึดติดกันกับฐานเทวรูปองค์นี้ ขุดพบใต้เต็มองค์ ชาวบ้านได้ยกขึ้นหลังช้างออกจากป่า แต่ได้พลัดตกลงมาทำให้องค์เทวรูปแยกกันคนละท่อน องค์เทวรูปนุ่งผ้ายาวถึงข้อพระบาท บริเวณบนพระองค์ มีผ้าคาดแล้วขมวดชายผ้าเป็นปมทางด้านขวาปล้อยยาว ลงมาข้างองค์ แต่ขมวดผ้าได้หักหายไปแล้ว บริเวณ ตรงกลางมีเข็มขัดปล้อยชายผ้าลงมาด้านล่าง ๒ ชาย ถัดจากชายผ้ามีวงโค้ง ๑ วง ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ใน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

๒. ฐานเทวรูป ทำจากหินปูนสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ ๔๖ เซนติเมตร ถัดไปเป็นวงกลมซ้อนกัน

ชั้นแรกเส้นผ่าศูนย์กลาง ๔๑ เซนติเมตร ชั้นที่ ๒ เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๘ เซนติเมตร ตรงกลางเจาะช่องสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดกว้างด้านละ ๑๗ เซนติเมตร ลึก ๑๑.๕ เซนติเมตร ฐานสูงทั้งหมด ๑๒.๕ เซนติเมตร

๓. ฐานเสาอาคาร ทำจากหินปูน ขนาดกว้าง ๓๒ เซนติเมตร ยาว ๓๘ เซนติเมตร สูง ๑๔.๕ เซนติเมตร มีฐานสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยกสูงมีขนาดกว้าง ๓๒ เซนติเมตร ยาว ๕๗ เซนติเมตร สูง ๖.๕ เซนติเมตร ตรงกลางฐานสี่เหลี่ยม มีการสลักเป็นช่องวงกลมซ้อนกัน ๒ ชั้น ชั้นแรกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๐ เซนติเมตร ลึก ๐.๕ เซนติเมตร ชั้นที่ ๒ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๔ เซนติเมตร ลึก ๔ เซนติเมตร

๔. ฐานเสาทำจากหินปูน ขนาดกว้าง ๕๐ เซนติเมตร ยาว ๖๔ เซนติเมตร สูง ๑๒ เซนติเมตร ตรงกลางสลักเป็นช่องวงกลม ๒ ชั้น ชั้นแรกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๕ เซนติเมตร ลึก ๒ เซนติเมตร

๕. ฐานเสาทำจากหินปูน ขนาดกว้าง ๕๐ เซนติเมตร ยาว ๖๔ เซนติเมตร สูง ๑๒ เซนติเมตร ตรงกลางสลักเป็นช่องวงกลม ๒ ชั้น ชั้นแรกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓๕ เซนติเมตร ลึก ๓ เซนติเมตร ชั้นที่ ๒ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๘ เซนติเมตร ลึก ๕ เซนติเมตร

๖. อีฐ มีการพบอีฐโดยทั่วไป ขนาดของอีฐ กว้าง ๑๗ เซนติเมตร ยาว ๓๒ เซนติเมตร หนา ๗ เซนติเมตร นอกจากพื้นยังมีการพบอีฐที่มีการขัดพื้นด้วย ทำให้เข้าใจว่าโบราณสถานแห่งนี้คงมีการทำบัวคว่ำบัวหงายหรือลูกแก้วด้วย<sup>๑</sup>



สภาพโดยทั่วไปของแหล่งศิลปกรรมวัดตุ้มบึง(ร้าง)

๗. สระน้ำโบราณรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ๒ สระ ขนาดกว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๖๐ เมตร ลึกประมาณ ๒-๓ เมตร ระหว่างสระน้ำทั้งสองมีคันดินกว้าง ๕ เมตร กั้นสระน้ำทั้งสองโดยตลอด

### สภาพปัญหาและแนวทางการอนุรักษ์

สภาพปัญหาที่สำคัญตอนนี้ คือวัชพืช ขึ้นปกคลุมตามแนวกำแพงอิฐ ซึ่งจะทำให้กำแพงอิฐพังเร็วขึ้น ซึ่งต่อไปไม่สามารถมองเห็นสภาพเดิมได้ ประชาชนเข้าไปขุดค้นทำให้บริเวณนั้นถูกขุดค้น จึงไม่สามารถจะทำการศึกษาขั้นต่อไปได้ และซากโบราณสถานถูกเคลื่อนที่ไป

แนวทางการอนุรักษ์และแก้ไข ปัจจุบันโบราณสถานวัดตุ้มบึงได้มีการบูรณะโดยหน่วยศิลปากรที่ ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีโครงการอารมวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ คอยดูแลอนุรักษ์

<sup>๑</sup>หน่วยศิลปากรที่ ๘ จังหวัดนครศรีธรรมราช โบราณสถานอำเภอเมือง อำเภอท่าเสา และอำเภอนิสิล จังหวัดนครศรีธรรมราช หน้า ๒.

## แหล่งศิลปกรรมวัดท่าสูง

แหล่งศิลปกรรมวัดท่าสูง ตั้งอยู่ที่บ้านท่าสูง หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

เส้นทางคมนาคม (การเข้าถึง) วัดท่าสูงอยู่ในเขตตลาดอำเภอท่าศาลา อยู่ห่างจากจังหวัดนครศรีธรรมราชไปทางทิศเหนือประมาณ ๒๘ กิโลเมตร วัดท่าสูงอยู่ติดกับโรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอท่าศาลา

สภาพภูมิประเทศแหล่งศิลปกรรมวัดท่าสูง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ ด้านหลังของวัดเป็นพื้นที่ลุ่ม

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมบริเวณแหล่งศิลปกรรมวัดท่าสูง ด้านประชากร วัดท่าสูงอยู่ในเขตตลาดอำเภอท่าศาลา ประชากรนับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ด้านเศรษฐกิจ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ว่าวัดท่าสูงอยู่ในเขตตลาดอำเภอด้านเศรษฐกิจถือว่าค่อนข้างดี ประชากรรอบๆมีอาชีพรับจ้างและค้าขาย

### ประวัติแหล่งศิลปกรรมวัดท่าสูง

วัดท่าสูงตามหลักฐาน ปรากฏว่าเป็นวัดเก่าแก่มาตั้งแต่โบราณประมาณสามร้อยปีเศษมาแล้ว เดิมเรียกชื่อว่าวัดท่าสูงนอก กับ วัดท่าสูงใน หรือ พระวัดนอก-พระวัดใน หรือชาวบ้านสมัยก่อนเรียก

วัดพี่-วัดน้อง ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่เล่าว่า เดิมทีนั้นมีพี่น้องสองคน คนที่เป็นผู้หญิง ชื่อ เจ้าหญิงสุวรรณมหาทวี(ชายเอียด) ส่วนคนน้องเป็นผู้ชายชื่อ เจ้านายนลิโรดม(ตาขรัวเลา) ทั้งสองพี่น้องเป็นเชื้อสายปลายกษัตริย์ในสมัยพระเจ้าอยู่ทองอยู่เมืองนครศรีธรรมราช ท่านทั้งสองไม่มีครอบครัว เพราะท่านไม่แต่งงานกับใคร ทั้งสองได้รับอสังหา-



ศาลาพระวัดนอก วัดท่าสูง อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิมทรัยพ์เป็นมรดกสืบทอดมาคือที่ดินเป็นที่ตั้งของ  
วัดท่าสูงนี้เอง ทั้งสองได้อุทิศถวายที่ดินของตน ทั้งสอง  
สร้างวัดร่วมกันและต่อมาก็ขออุทิศตนเป็นนักรบ  
ที่สาวบวชชี ส่วนน้องชายบวชเป็นพระ ที่ดินที่สร้าง  
เป็นวัดนั้นแบ่งกันคนละซีก ซีกทางทิศเหนือเป็นของ  
ภายเอียดผู้เป็นพี่สาวเรียกว่า “วัดท่าสูงนอก” หรือ  
“พระวัดนอก” ส่วนทางทิศใต้เป็นของตาจรัล  
น้องชาย วัดมีชื่อว่า “วัดท่าสูงใน” หรือ “วัดพระใน”  
ส่วนอาณาเขตวัดนั้นทางทิศใต้ของวัดนอกต่อกับทิศ  
เหนือวัดใน ชาวบ้านเรียกกันว่า “วัดนอก วัดใน”  
วัดทั้งสองนี้เป็นวัดมีพัทธสีมา มีอุโบสถและพระ-  
ประธานสมบุรณ์ ทั้งสองวัดตามปรากฏหลักฐานการ  
ก่อสร้างแบบสมัยอุทอง สังเกตการณ์สร้างพระประธาน  
ในอุโบสถของวัดนอกหันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันตก  
ส่วนวัดท่าสูงในนั้นพระประธานในอุโบสถหันพระพักตร์  
ไปทางทิศตะวันออก ตามหลักฐานแสดงให้เห็นว่า  
วัดนี้เป็นวัดเก่าแก่โบราณอย่างน้อยสามร้อยกว่าปีมาแล้ว  
ทั้งนี้พระวัดนอกและ พระวัดใน ได้เป็นที่สักการะบูชา  
ของมหาชนตลอดมาจนถึงทุกวันนี้

ล่วงเวลาต่อมาปรากฏหลักฐานตามทะเบียน  
วัดมีไว้ว่าวัดท่าสูงนอก ได้ขึ้นทะเบียนเป็นวัดร้างมีเนื้อที่  
๕๖ ไร่ ๕๖ ตารางวา ส่วนวัดท่าสูงในหรือวัดปัจจุบันได้  
ขึ้นทะเบียนเป็นวัดที่มีพระสงฆ์ปกครองและมีพระสงฆ์  
จำพรรษาตลอดมาไม่เคยขาด (แต่ละพรรษาไม่ต่ำกว่า  
๓๐ รูป)

หลักฐานที่ตั้งปัจจุบันตั้งอยู่ที่เลขที่ ๑๕๕  
บ้านท่าสูง หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา  
จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวัดพัทธสีมาถูกต้องตาม  
กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

หลักฐานตาม ส.ค. ๑ เลขที่ ๑๘๑ เรียกชื่อคือ  
เจ้าพ่อเจ้าวัดท่าสูงนับอายุสามร้อยปีเศษ เชื้อชาติไทย  
สัญชาติไทย มีที่ดินเป็นศาสนสมบัติของวัดเป็นเนื้อที่  
จำนวน ๗๖ ไร่ ๓๐ ตารางวา หลักฐานนี้แจ้งเมื่อวันที่

๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นวัดที่มีพระภิกษุสงฆ์อยู่  
จำพรรษาตลอดมาไม่ขาด ประมาณ ๑๖๐ ปีปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาตามหลักฐานที่ปรากฏตาม  
ฝาผนังอุโบสถ วัดท่าสูงเป็นวัดที่มีพัทธสีมาเรียบร้อย  
ที่ฝาผนังอุโบสถมีการจารึกเป็นตัวหนังสือโบราณ  
ลบเลือนไปตามเวลาดูไม่ค่อยชัดเจน พอได้ใจความว่า  
“ได้เริ่มปฏิสังขรณ์มาเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๘๐ ได้ถือวันศุกร์  
เดือนสี่ ขึ้นค่ำหนึ่ง สัตตศกพระพุทธศักราชศาสนา  
ล่วงมาแล้วสองพันสี่ร้อยสี่สิบแปดพรรษา เดือนล่วงได้  
สิบเดือนวันล่วงได้สิบสี่วันฯ ข้าเจ้าสมภารทอง ได้จ้าง  
ผู้มีชื่อทำอุโบสถทั้งปวง เรามำเพ็ญยี่สิบเหรียญ  
สร้างเสร็จลงเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๒  
ตรงกับวันศุกร์ เดือน ๔ ขึ้น ๑ ค่ำ ปีระกา คศ. ๑๘๘๕  
จศ. ๑๒๔๗ ร.ศ. ๑๐๔ สมัยรัชกาลที่ ๕ ปีที่ ๑๘

เมื่อดูตามทะเบียนของวัดท่าสูงเล่มที่ ๑ หน้า ๔  
เลขที่ ๑ ตามทะเบียนของอำเภอท่าศาลา และตาม  
ใบเสร็จ ได้นำลงทะเบียนจากการสำรวจของสรรพากร  
อำเภอ พ.ศ. ๒๔๖๕ และได้ลงทะเบียนนี้เพิ่มเติมอีก  
เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๒ คือ ทะเบียนของกระทรวงศึกษา-  
ธิการ อำเภอท่าศาลา ได้ปรากฏหลักฐานตามนี้

๑. พระอธิการขาว เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ.  
๒๓๘๐-๒๓๘๖ ๗ ปี

๒. พระอธิการขัน เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ.  
๒๓๘๗ - ๒๓๙๘ ๑๑ ปี

๓. พระอธิการทอง เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ.  
๒๓๙๙ - ๒๔๔๒ ๔๓ ปี

๔. พระอธิการเฉย เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ.  
๒๔๔๓ - ๒๔๗๕ ๓๒ ปี

๕. พระครูอาทรสังฆกิจ เป็นเจ้าอาวาส  
พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๕๐๕ ๓๔ ปี

๖. พระครูประสิทธิ์ถาวรการ เป็นเจ้าอาวาส  
พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๒๒ ๑๓ ปี

๗. พระครูไพศาลชัยธรรม เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ.  
๒๕๒๒-๒๕๔๖ ๒๔ ปี

๘. พระอธิการสวัสดิ์ ปสนุโน เป็นเจ้าอาวาส  
พ.ศ. ๒๕๔๖ - ปัจจุบัน

### สถาปัตยกรรมของแหล่งศิลปกรรมวัดท่าสูง

๑. อุโบสถ อุโบสถวัดท่าสูงสร้างเมื่อประมาณ  
ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้เริ่มก่อสร้างและหยุดไปบ้าง  
เจ้าอาวาสเล่าว่า อุโบสถหลังนี้ช่างผู้สร้างมีหลายคน  
ลักษณะของอุโบสถหันหน้าไปทางทิศตะวันออก  
หลังคาจั่วซ้อนกัน ๓ ตับ มุงด้วยกระเบื้องเคลือบสี  
มีช่อฟ้า หางหงส์ ไบระกา ประดับ หน้าบันด้านหน้า  
ปั้นรูปปูนปั้นนูนสูงเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ  
หน้าบันด้านหลังประดับพระพุทธรูปปางไสยาสน์  
และประดับด้วยลายเครือเถาวัลย์ ผนังทั้งสี่ด้านของ  
อุโบสถหลังนี้ประดับด้วยลายปูนปั้นศิลปะปูนเปียก  
หน้าต่างมีข้างละ ๔ บาน หน้าต่างแต่ละบานประดับ  
ด้วยซุ้มหน้าต่าง ประดับด้านหน้าและด้านหลัง ด้านละ  
๒ บาน อุโบสถหลังนี้กว้างประมาณ ๘ เมตร  
ยาวประมาณ ๑๖ เมตร และมีระเบียงอีกข้างละประมาณ  
๒ เมตร

๒. ศาลาพระวัดใน เป็นลักษณะอาคารก่ออิฐ  
ถือปูน หลังคา มุงกระเบื้องดินเผา หลังคาจั่วสองชั้น  
มีประตูทางเข้าด้านเดียว โครงสร้างหลังคาทำด้วยไม้  
ผนังไม่มีหน้าต่าง มีเพียงช่องลม ภายในประดิษฐาน  
พระพุทธรูปปางฝีมือท้องถิ่น



พระอุโบสถวัดท่าสูงปัจจุบัน

๓. บั้วบรรจ้อฐ มีลักษณะรูปแบบต่างมากมาย  
ลักษณะอิฐที่นำมาใช้เป็นอิฐโบราณ

### สภาพปัญหาและแนวทางการอนุรักษ์

สภาพปัญหา จากการเข้าไปศึกษาบริเวณ  
วัดท่าสูง พบว่า ในปัจจุบันนี้มีสิ่งปลูกสร้างใหม่ภายใน  
บริเวณวัด อาทิเช่น พระสังข์กัจจาย

แนวทางการอนุรักษ์ ควรจะวางแผนการ  
ก่อสร้างสิ่งสมัยใหม่ไว้ให้ชัดเจน ในอนาคตข้างหน้า  
อาจจะเกิดปัญหาบังคับสิ่งก่อสร้างในยุคก่อน